

Sygn. akt III AUa 1474/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSA Barbara Mazur
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2016 r. w Gdańsku

sprawy M. Ł. (1)

z udziałem zainteresowanej A. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 2015 r., sygn. akt VI U 685/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz M. Ł. (1) kwotę 120,00 (sto dwadzieścia 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 1474/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 stycznia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust 1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) orzekł, że M. Ł. (1) nie podlega od dnia 01 lipca 2014 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek A. W..

W uzasadnieniu przedmiotowej decyzji organ rentowy wskazał, że brak jest dowodów na faktyczne świadczenie umówionej pracy przez M. Ł. (1), a rzeczywistym celem kwestionowanej czynności prawnej było wprowadzenie w błąd tego organu i w konsekwencji uzyskanie świadczeń z ZUS.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła M. Ł. (1) kwestionując przyjęcie w postępowaniu administracyjnym w niniejszej sprawie, że brak jest dowodu faktycznego świadczenia przez nią umówionej pracy, zaś sporna umowa o pracę została zawarta dla pozorów oraz domagając się m.in.: zmiany tej decyzji poprzez orzeczenie, że jako pracownik u płatnika składek A. W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 01 lipca 2014 r., przeprowadzenia wnioskowanych dowodów oraz zasądzenia od organu rentowego na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie według spisu kosztów przedłożonego na rozprawie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jej oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2015 r. w sprawie VI U 685/15 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

1. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. w ten sposób, że stwierdził, iż M. Ł. (1) jako pracownik u płatnika składek A. W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 01 lipca 2014 r.;
2. zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującej kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

A. W. od wielu lat prowadzi działalność gospodarczą, sklep przy M.. Wywiesiła ogłoszenie w sklepie poszukując do pracy pracownika, który zająłby w zakładzie pracy miejsce jej zmarłego krótko przedtem męża. Nie dawała sobie rady psychicznie i rodzina wymogła zatrudnienie pracownika. Potrzebowała także pomocy przy obowiązkach w sklepie. Wówczas M. Ł. (1) poszukiwała pracy, dnia 30 kwietnia 2014 r. zawiesiła prowadzoną działalność gospodarczą. Wcześniej sama prowadziła działalność gospodarczą, wiele lat pracowała w handlu, prowadziła sklepy. To doświadczenie zawodowe i wiek pani M. Ł. (1) pracodawczyni oceniała pozytywnie i wybrała ją do zatrudnienia. Panie w dniu 01 lipca 2014 r. spisały umowę o pracę. M. Ł. (1) została zatrudniona na czas nieokreślony na stanowisku kierownik-sprzedawca. Do jej obowiązków nie należała jedynie bieżąca obsługa klienta, ale także sporządzanie dokumentów rozliczeniowych, prowadzenie rejestrów VAT, książki przychodów i rozchodów, rozliczanie utargu, etc. A. W. uważała odwołującą za osobę kompetentną i kontaktową. Nie miała kontaktu z dostawcami, gdyż towar przywozili kurierzy (omyłkowo w oświadczeniu składanym do organu rentowego podała, że nie miała kontaktu z klientami, albowiem źle zrozumiała sens pytania była pewna, iż chodziło o dostawców).

Strony umowy ustaliły wynagrodzenie miesięczne na kwotę 2450 zł brutto. M. Ł. (1) z Poradni Medycyny Pracy uzyskała zaświadczenie o zdolności do wykonywania pracy na w/wym stanowisku do dnia 25 czerwca 2019 r. Pracę wykonywała w sklepie z elektroniką przy ul. (...) od poniedziałku do piątku w godzinach od 10.00. do 18.00. Codziennie podpisywała listę obecności. W czasie jej pobytu w pracy czasami sąsiadka zajmowała się najmłodszym dzieckiem odwołującej. Wypłatę otrzymywała na koniec miesiąca. Nie był to pierwszy pracownik zainteresowanej. Przed śmiercią męża mieli także uczniów, praktykantów bo mąż zainteresowanej miał ukończone kursy pedagogiczne.

J. G. w czasie zatrudnienia odwołującej zajmowała się sprzątnięciem sklepu i pomieszczeń hotelowych należących też do zainteresowanej. Do sklepu przychodziła po godzinie 18, jak już ubezpieczonej w nim nie było. Była zatrudniona na 1/8 etatu, następnie na 1/2. Obecnie pani G. zatrudniona jest na cały etat, w sklepie pomagają zainteresowanej uczniowie, gdyż ta ukończyła wymagane kursy pedagogiczne. J. G. szuka klientów na apartamenty hotelowe i także do branży elektronicznej, zajmuje się bardziej marketingiem. J. G. nigdy nie sprzedawała w sklepie.

Od dnia 04 sierpnia 2014 r. M. Ł. (1) korzystała ze zwolnień lekarskich. Schorzenie kręgosłupa powodowało konieczność poddania się intensywnej rehabilitacji. Po wyczerpaniu okresu zasiłkowego orzecznik ustalił uprawnienia do 4 miesięcy świadczenia rehabilitacyjnego w związku ze stanem narządu ruchu. Odwołująca została również skierowana na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS od dnia 04 maja 2015 r.

Powyżej przedstawiony stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy w postaci dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków i zeznań stron.

Dokonując oceny dowodów Sąd ten dał wiarę zeznaniom odwołującej, zainteresowanej i świadków, w których wskazywali na realność zawartej między odwołującą a ubezpieczoną umowy o pracę z dnia 01 lipca 2014 r. oraz faktyczne świadczenie pracy przez M. Ł. (1) w ramach tejże umowy. Płatnik i ubezpieczona nie są osobami spokrewnionymi, nie znały się wcześniej. Córka zainteresowanej jednoznacznie potwierdziła fakt wykonywania pracy przez odwołującą przy czym nie miała w tym, w ocenie Sądu I instancji, żadnego własnego interesu, a jej zeznania były obiektywne i wiarygodne.

Zdaniem tego Sądu można było pominąć przesłuchanie J. G., albowiem zarówno odwołująca jak i zainteresowana zgodnie wyjaśniły, że osoba ta nie zastępowała M. Ł. (1) w jej pracy, do sklepu przychodziła po godzinach jego otwarcia, zajmowała się wykonywaniem zupełnie innych czynności niezwiązanych z pracą sklepu. Jak zaś stanowi art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. W niniejszym postępowaniu zainteresowana w sposób jednoznaczny opisała rolę J. G. w prowadzonej działalności, a to skutkowało oddaleniem wniosku o przeprowadzenie dowodu z zeznań tej osoby. Nie miała ona do czynienia ze sklepem. Do pracy przychodziła po godzinach otwarcia sklepu. Nie zastąpiła odwołującej.

Sąd Okręgowy uznał, że dokumentacja leczenia i rehabilitacji także zasługuje w całości na uwzględnienie i świadczy, że M. Ł. (1) była osobą niezdolną do pracy i to nie tylko w podstawowym okresie zasiłkowym, ale także przyznano jej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego.

Sąd ten zważył, że istota sporu w przedmiotowej sprawie sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy ubezpieczona w okresie od dnia 01 lipca 2014 r. świadczyła pracę na podstawie umowy o pracę i czy z tego tytułu podlegała ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu .

Zgodnie z treścią przepisu art. 6 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, chorobowemu, wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. Obowiązek ubezpieczeń społecznych pracownika istnieje od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku (art. 13 pkt. 1 ustawy systemowej).

Skoro art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 1 ustawy systemowej dotyczą pracowników, to brak podstaw do przyznania takiego statusu ubezpieczonemu powoduje, że nie może on podlegać tym ubezpieczeniom (por. wyrok S.N. z dnia 11 maja 2009 r., I UK 15/09, LEX nr 512998).

Zgodnie z art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Brak bezwzględnego obowiązku osobistego świadczenia pracy wyklucza możliwość zakwalifikowania stosunku prawnego jako umowy o pracę (por. wyrok S.N. z dnia 28 października 1998 r., I PKN 416/98, OSN 1999/24/775).

Zasada ciągłości świadczenia pracy w ramach stosunku pracy polega na tym, że zobowiązanie pracownika wiąże się z wykonaniem określonych czynności w powtarzających się odstępach czasu, w okresie istnienia trwałej więzi łączącej pracownika z pracodawcą (por. wyrok S.N. z dnia 14 grudnia 1999 r., I PKN 451/99, OSNP 2001/10337).

Zasada odpłatności pracy oznacza, że pracownikowi przysługuje wynagrodzenie godziwe, odpowiadające m.in. rodzajowi wykonywanej pracy i posiadanym kwalifikacjom (art. 78 k.p.). Kolejną przesłanką stosunku pracy jest wykonywanie pracy przez pracownika pod kierownictwem pracodawcy. Zasada podporządkowania pracownika polega zwłaszcza na obowiązku stosowania się do poleceń przełożonego, które pozostają w związku z wykonywaną pracą, tj. jej organizacją i przebiegiem.

Zgodnie z art. 11 k.p. dla nawiązania stosunku pracy niezbędnymi, a według art. 26 k.p. wystarczającymi, są zgodne oświadczenia woli pracodawcy i pracownika. Dla objęcia ubezpieczeniem społecznym jest natomiast istotne, czy strony zawierające umowę o pracę miały realny zamiar wzajemnego zobowiązania się przez pracownika do świadczenia pracy, a przez pracodawcę do dania mu pracy i wynagrodzenia za nią oraz to, czy taki zamiar stron został w rzeczywistości został zrealizowany. W związku z tym należy uznać, że gdy zostanie wykazane, że po zawarciu umowy o pracę nie doszło do zatrudnienia pracownika, jego zgłoszenie do ubezpieczenia ma charakter fikcyjny, nacechowany zamiarem wyłudzenia świadczeń pod pozorem zatrudnienia (por. wyrok S.N. z dnia 06 września 2000 r., II UKN 692/99, OSNP 2002/5/124).

W literaturze i orzecznictwie prawa pracy przyjęto wykładnię zwrotu "praca" z art. 22 § 1 k.p. jako działalności: zarobkowej (wykonywanej za wynagrodzeniem); wykonywanej osobiście przez pracownika; rozumianej czynnościowo, czyli powtarzanej w codziennych lub dłuższych odstępach czasu, niebędącej więc jednorazowym wytworem (dziełem) lub czynnością jednorazową; wykonywanej "na ryzyko" pracodawcy oraz świadczonej pod kierownictwem pracodawcy. Umowa o wykonanie (lub wykonywanie) pracy nieodpowiadającej powyższym właściwościom nie powoduje powstania stosunku pracy, nawet jeżeli praca ta spełnia niektóre z podanych warunków (por. wyrok S.N. z dnia 07 października 2009 r., III PK 39/09, LEX nr 578140).

Istota ciągłości świadczenia pracy tkwi w tym, że zobowiązanie pracownika nie polega na jednorazowym wykonaniu pewnej czynności lub na wykonaniu ich zespołu składającego się na określony rezultat, lecz wiąże się z wykonywaniem określonych czynności w powtarzających się odstępach czasu, w okresie istnienia względnie trwałej więzi prawnej łączącej pracownika z pracodawcą (por. wyroki S.N.: z dnia 22 grudnia 1998 r., I PKN 517/98, OSNAPiUS 2000/4/138 i z dnia 14 grudnia 1999 r., I PKN 451/99, OSNP 2001/10/337).

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu I instancji, zawarta umowa o pracę oceniana w kontekście wszystkich okoliczności sprawy oraz doświadczenia życiowego nie świadczy o pozornym jej charakterze.

Sąd ten uznał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje jednoznacznie, iż oświadczenia ubezpieczonej i zainteresowanej A. W. o zawarciu umowy o pracę miały na celu faktyczne świadczenie przez ubezpieczonej pracy na rzecz pracodawcy za wynagrodzeniem a ich jedynym celem nie było umożliwienie ubezpieczonej skorzystanie ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w postaci zasiłku chorobowego. A. W. potrzebowała pracownika do pomocy w sklepie. Nie mogła już korzystać z uczniów po śmierci męża, albowiem nie miała przygotowania pedagogicznego. W swoich zeznania w sposób przekonujący i logiczny podała dlaczego wybrała do pracy M. Ł. (1) i ma to oparcie również w przedłożonych dokumentach. Odwołująca uzyskała zaświadczenie o zdolności do pracy, co oznacza, że nie była wówczas osobą chorą.

Konieczność natomiast skorzystania ze zwolnień lekarskich była okolicznością (jak to choroba) nieoczekiwaną i strony umowy nie mogły przewidzieć ani samego faktu powstania niezdolności do pracy, ani też kiedy i na jak długo odwołująca będzie zmuszona pracy nie wykonywać. Istnienie schorzenia i poddanie się intensywnej rehabilitacji odwołująca bezsprzecznie wykazała stosowną dokumentacją, także orzeczeniami ZUS. Do pracy przychodziła, miała określone zarówno miejsce pracy jak i godziny pracy oraz zakres wykonywanych obowiązków.

Oceniając konstytutywne wyznaczniki pracowniczego stosunku pracy ubezpieczonego, takie jak: świadome i dobrowolne osobiste świadczenie pracy podporządkowanej pracodawcy w sposób ciągły za wynagrodzeniem, na rzecz i ryzyko odrębnego podmiotu prawa – Sąd Okręgowy ocenił, że ubezpieczona wypełniła wszystkie konstrukcyjne warunki pracowniczego zobowiązania. Zdaniem tego Sądu przedłożony dokument w postaci umowy o pracę jest

dowodem na to, że osoby, które go podpisały, faktycznie złożyły oświadczenia woli o treści wskazanej w przedłożonym dokumencie.

Sąd I instancji stwierdził, że przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, że ubezpieczona w okresie od dnia 01 lipca 2014 r. świadczyła pracę na rzecz płatnika składek. Stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany.

Sąd ten uznał, że powyższe okoliczności, w tym przede wszystkim ustalony stan faktyczny, składające się na spójną całość, w braku przeciwnych dowodów, pozwalają na przyjęcie, iż M. Ł. (1) wykonywała na rzecz A. W. obowiązki o charakterze pracowniczym. Wskazał, że wysokość wynagrodzenia na stanowisku zajmowanym przez ubezpieczoną była adekwatna zarówno do jej obowiązków jak i wykształcenia oraz posiadanego doświadczenia.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu – kosztach zastępstwa odwołującej, na mocy art. 98 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.), Sąd ten orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając temu orzeczeniu:

1) błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na rozstrzygnięcie sprawy polegający na przyjęciu, że zachodzą podstawy do uznania, iż odwołująca zawarła z płatnikiem umowę o pracę z zamiarem faktycznej jej realizacji i tym samym stosunek pracy został nawiązany, podczas gdy okoliczności sprawy świadczą o tym, że umowa została zawarta jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, konsekwencją czego jest naruszenie norm prawa materialnego, tj. art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) oraz art. 83 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r., poz. 121),

2) naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowań: administracyjnego i sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz obszernie kwestionował przyjęcie, że w spornym okresie strony kwestionowanej umowy o pracę łączył stosunek pracy.

W konkluzji apelacji organ ten wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie

2) uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Pismem procesowym z dnia 10 sierpnia 2015 r., w odpowiedzi na apelację organu rentowego, M. Ł. (1) wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od tego organu na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Na wstępie wskazać należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (por. postanowienie S.N. z dnia 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751).

Tym samym przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie jest kwestia podlegania M. Ł. (1) od dnia 01 lipca 2014 r. obowiązkowo pracowniczym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia przez A. W..

W konsekwencji poza przedmiotem rozpoznania w tej sprawie pozostaje zasadność ustalenia przez strony kwestionowanej umowy o pracę wynagrodzenia odwołującej na kwotę 2.450 zł brutto miesięcznie. Niedopuszczalne są zatem zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku rozważania dotyczące tej kwestii.

Z apelacji wynika m.in. zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że strony kwestionowanej umowy o pracę faktycznie wykonywały prawa i obowiązki z niej wynikające, jak również nie zmierzały do uzyskania nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych.

Skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok S.N. z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, LEX nr 174185).

W ocenie Sądu II instancji organ rentowy nie zdołał wykazać wadliwości rozumowania Sądu Okręgowego z punktu widzenia zaprezentowanych powyżej kryteriów.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela poczynione w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym w przedmiotowej sprawie ustalenia faktyczne oraz przyjmuje je za własne, a zatem nie zachodzi potrzeba ich powtarzania w tym uzasadnieniu (por. wyrok S.N. z dnia 11 czerwca 1999 r., II CKN 391/98, LEX nr 523662).

Spór w przedmiotowej sprawie koncentruje się na kwestii, czy od dnia 01 lipca 2014 r. M. Ł. (1) łączył z A. W. stosunek pracy, a zatem czy odwołująca uzyskała status pracownika w rozumieniu przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm., nazywanej dalej ustawą systemową).

Od odpowiedzi na postawione wyżej pytanie zależy ustalenie, czy zachodzą przesłanki z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 1 ustawy systemowej do objęcia M. Ł. (1) obowiązkowo pracowniczymi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym, rentowymi, chorobowym i wypadkowym od tego dnia.

Zgodnie z zasadą kontradiktoryjności znajdującą wyraz w art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. to na odwołującej spoczywa ciężar wykazania, że strony zawierając kwestionowaną umowę o pracę miały zamiar wykonywać obowiązki stron stosunku pracy i faktycznie to czyniły, ponieważ to ona z powyższego faktu wywodzi skutek prawny w postaci podlegania z tego tytułu obowiązkowym, pracowniczym ubezpieczeniom społecznym.

Aby uznać umowę za pozorną, zgodnie z dyspozycją przepisu art. 83 § 1 k.c., muszą zostać kumulatywnie spełnione następujące przesłanki: oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, tylko dla pozorów, przy czym adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na pozorowanie czynności prawnej. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że składający wolę nie chce, aby powstały skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy z tym oświadczeniem.

Kwestionowaną umowę o pracę: z dnia 10 czerwca 2014 r. (k. 14 akt sprawy) uznać zatem należałoby za zawartą dla pozorów (art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.) wówczas, gdyby przy składaniu oświadczeń woli jej strony miały

świadomość, że M. Ł. (1) nie będzie świadczyła pracy, a A. W. nie będzie korzystała z jej pracy (por. wyrok S.N. z dnia 04 sierpnia 2005 r., II UK 321/04, LEX nr 182768).

Podkreślenia wymaga, że dla uznania, że strony kwestionowanej umowy o pracę faktycznie wykonywały wpływające z niej prawa i obowiązki nie jest wystarczające spełnienie warunków formalnych zatrudnienia takich, jak: potwierdzenie na piśmie przez pracodawcę faktu zawarcia umowy o pracę, przejścia szkolenia BHP, uzyskanie zaświadczenia lekarskiego o zdolności do pracy, czy zgłoszenie do ubezpieczenia, a konieczne jest ustalenie, że strony miały zamiar wykonywać obowiązki stron stosunku pracy i to czyniły (por. wyrok S.N. z dnia 19 października 2007 r., II UK 56/07, LEX nr 376433).

Dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy na wstępie konieczne było ustalenie, czy przeprowadzone w tej sprawie dowody potwierdzają, że strony kwestionowanej umowy o pracę miały zamiar wykonywać obowiązki stron stosunku pracy i faktycznie to czyniły.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy odwołująca wykazała, że zamiarem stron tej umowy było wykonywanie obowiązków wynikających z tego stosunku, jak również iż faktycznie to czyniły.

W świetle: treści dokumentów w postaci: umowy o pracę z dnia 01 lipca 2014 r. (k. 18 akt sprawy) oraz zakresu obowiązków, czynności i odpowiedzialności pracownika z dnia 01 lipca 2014 r. (k. 19-20 akt sprawy), jak również przesłuchania w charakterze stron: M. Ł. (1) (k. 76 akt sprawy 00:23:45) i A. W. (k. 76 akt sprawy 00:38:41) do obowiązków odwołującej zatrudnionej na stanowisku kierownika-sprzedawcy należało:

- 1) przygotowywanie dostarczonego towaru do sprzedaży (metkowanie, układanie na półkach),
- 2) pomoc przy sporządzaniu rocznego spisu towaru znajdującego się w sklepie,
- 3) utrzymanie czystości w obrębie sklepu,
- 4) przestrzeganie przepisów o ochronie tajemnicy służbowej,
- 5) pozyskiwanie klientów w ramach sprzedaży drobnodetalicznej (kioski, targowiska), detalicznej (sklepy, hipermarkety), hurtowej (hurtownie),
- 6) przyjmowanie dostaw towarów w punkcie sprzedaży,
- 7) przygotowywanie produktów do sprzedaży oraz ich wyeksponowanie,
- 8) obsługiwanie nabywcy sprzedawanych towarów w handlu detalicznym i hurtowym,
- 9) zawieranie transakcji sprzedaży oraz przyjmowanie i wypełnianie dokumentów z nią związanych,
- 10) rozliczanie i zabezpieczanie utargu oraz punktu sprzedaży detalicznej lub hurtowej przed włamaniem i kradzieżą,
- 11) przyjmowanie i rozpatrywanie reklamacji zakupionych towarów,
- 12) podejmowanie współpracy z zespołem pracowników oraz przełożonymi,
- 13) współpraca w przygotowaniu oferty sprzedaży (oferty towarowe, cenniki, katalogi itp.),
- 14) dokumentowanie obrotu towarowego, wykonywanie operacji rachunkowo-kasowych, rozliczanie i zabezpieczanie utargu,
- 15) sporządzanie dokumentów rozliczeniowych z ZUS oraz Urzędem Skarbowym, prowadzenie rejestrów VAT, jak również książki przychodów i rozchodów.

Zaznaczyć należy, że zgromadzone w sprawie dowody, a zwłaszcza: świadectwo ukończenia kursu z dnia 16 grudnia 1986 r. (k. 21 akt sprawy), zaświadczenie o dokonaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej z dnia 29 czerwca 2011 r. (k. 45-46 akt sprawy), umowa o pracę z dnia 24 września 2007 r. (k. 47 akt sprawy), zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z dnia 03 października 1989 r. (k. 48 akt sprawy), decyzji o wykreśleniu z ewidencji działalności gospodarczej z dnia 27 stycznia 2005 roku (k. 50 akt sprawy), jak również wydruk z CEIDG z dnia 23 lutego 2015 r. (k. 51 akt sprawy), zeznania świadka M. Ł. (2) (k. 76 akt sprawy 00:08:38) i przesłuchanie M. Ł. (1) w charakterze strony (k. 76 akt sprawy 00:23:45) potwierdzają fakt posiadania przez wnioskodawczynię kwalifikacji formalnych i faktycznych wymaganych na umówionym stanowisku kierownika-sprzedawcy.

Przeprowadzone dowody, a w szczególności: zeznania świadka I. K. (k. 75 akt sprawy 00:01:57) oraz przesłuchanie w charakterze stron: M. Ł. (1) (k. 76 akt sprawy 00:23:45) i A. W. (k. 76 akt sprawy 00:38:41) wskazują zaś, że od dnia 01 lipca 2014 r. do dnia 03 sierpnia odwołująca faktycznie wykonywała umówioną pracę na rzecz zainteresowanej.

Powyższe zeznania świadka oraz przesłuchania w charakterze stron korespondują z treścią dokumentów w postaci: zaświadczenia lekarskiego z dnia 25 czerwca 2014 r. (k. 16 akt sprawy), umowy o pracę z dnia 01 lipca 2014 r. (k. 18 akt sprawy) i listą obecności w lipcu 2014 r. (k. 66 akt sprawy).

Podnoszony w apelacji: brak podpisanych przez M. Ł. (1) dokumentów związanych z wykonywaniem umówionych czynności, czy brak kontaktu z dostawcami znajduje uzasadnienie w bardzo krótkim (zaledwie miesięcznym) okresie jej pracy.

Wobec faktycznego wykonywania przez M. Ł. (1) umówionej pracy na rzecz A. W. nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli stron kwestionowanej umowy o zawarciu umowy o pracę, lecz nie wyklucza to rozważenia, czy w tym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (por. wyrok S.N. z dnia 14 marca 2001 r., II UKN 258/00, LEX nr 49241).

Zawarcie kwestionowanej umowy o pracę stanowiłoby obejście prawa wówczas, gdyby jej stronami kierował zamiar uzyskania nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu.

Stwierdzenie, że umowa zmierza do obejścia ustawy wymaga poczynienia konkretnych ustaleń faktycznych, dotyczących okoliczności jej zawarcia i celu, jaki strony zamierzały osiągnąć (por. uchwałę S.N. z dnia 08 marca 1995 r., I PZP 7/95, LEX nr 12023 i wyrok S.N. z dnia 23 września 1997 r., I PKN 276/97, LEX nr 32889).

Z przeprowadzonych w sprawie dowodów, a w szczególności: zeznania świadka I. K. (k. 75 akt sprawy 00:01:57) oraz przesłuchania w charakterze strony A. W. (k. 76 akt sprawy 00:38:41) wynika, że zatrudnienie M. Ł. (1) było uzasadnione ekonomicznie, ponieważ zainteresowana po śmierci swojego męża potrzebowała doświadczonego pracownika, który przejąłby jego dotychczasowe obowiązki związane z prowadzeniem sklepu elektronicznego.

Fakt poszukiwania i zatrudnienia innych, oprócz M. Ł. (1), pracowników potrzebnych do prowadzenia tego sklepu znajduje potwierdzenie w zgromadzonych w sprawie dowodach, a w szczególności: w umowie o pracę w celu przygotowania zawodowego (k. 19 akt ZUS), w zeznaniach świadka I. K. (k. 75 akt sprawy 00:01:57) oraz w przesłuchaniu w charakterze strony A. W. (k. 76 akt sprawy 00:38:41), które wskazują, że w okresie nieobecności odwołującej w pracy jej obowiązki powierzone zostały innym zatrudnionym, w tym J. G. oraz uczniom.

Nie znajduje żadnych miarodajnych podstaw stanowisko, zgodnie z którym strony kwestionowanej umowy o pracę przewidywały, że M. Ł. (1) bezpośrednio po jej zawarciu stanie się niezdolna do pracy oraz będzie korzystała ze świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Reasumując poczynione wyżej rozważania Sąd II instancji stwierdza, że przeprowadzone w przedmiotowej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że strony kwestionowanej umowy o pracę miały zamiar wykonywać obowiązki z niej wynikające i to czyniły, a ponadto nie zmierzały do osiągnięcia celu zakazanego przez ustawę, a zatem brak jest

podstaw do przyjęcia, że umowa ta została zawarta dla pozoru (art. 83 k.c. w zw. z art. 300 k.p.), albo w celu obejścia prawa (art. 58 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

Sąd I instancji prawidłowo uznał, że M. Ł. (1) od dnia 01 lipca 2014 r. pozostaje w stosunku pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p., wobec tego uzyskała status pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy systemowej, a w konsekwencji, stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust 1 w zw. z art. 13 pkt 1 ustawy systemowej, zachodzą podstawy prawne do objęcia jej od tego dnia obowiązkowo pracowniczymi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym, rentowymi, chorobowym oraz wypadkowym.

Tym samym niezasadny jest zarzut naruszenia prawa materialnego, a w szczególności: art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 (w zw. z art. 13 pkt 1) ustawy systemowej oraz art. 83 k.c. (w z art. 300 k.p.), wynikający z treści apelacji.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej, zgodnej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, wszechstronnej oceny całego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie materiału dowodowego oraz prawidłowo: ustalił stan faktyczny tej sprawy i zastosował przepisy prawa materialnego.

Za niezasadny uznać zatem należy, wynikający z treści apelacji, zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonych w niniejszej sprawie dowodów, a w konsekwencji poczynienie błędnych ustaleń faktycznych w tej sprawie.

Wobec powyższego, uznając apelację organu rentowego za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu – kosztach zastępstwa procesowego M. Ł. (1) – poniesionych w postępowaniu apelacyjnym, na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., § 2 ust. 1 i 2, § 12 ust. 2 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.), Sąd ten orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur